

EHL-İ VERÂ ALLAH'A YAKIN OLMANIN YOLU

*Eûzubillahimineşşeytânirracîm. Bis-
millâhirrahmânirrahîm.*

*el-Hamdülillahi rabbilâlemin ve'l-âki-
betü li'l-müttekîn. Vessalâtü vesselâmü alâ
seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ec-
maîn.*

*İ'lemû eyyühe'l-ihvân enne efdale'l-
kitâbi kitâbullah ve enne efdale'l-hedyi
hedyü muhammedin sallallahu aleyhi ve sel-
lem ve şerra'l-umûri muhdesâtühâ ve külle
muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve
külle dalâletin fi'n-nâri. Ve bi's-senedi'l-mut-
tasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sel-
leme ennehû kâle;*

a. İslâm Dini Kadar Serbest Bir Din Yoktur

جُعِلَتْ لِي كُلُّ أَرْضٍ طَيِّبَةٍ مَسْجِدًا وَطَهُورًا

*Cu'ilet lî küllü ardin tayyibetin mesciden
ve tahûran.*¹

Sadaka Rasûlullah fi mâ kâl.

İslâm dini kadar serbest bir din yoktur. Şu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz buyuruyorlar ki;

“Bütün yer benim için temizdir, yani bütün dünya üzeri temizdir ve her yer mescittir.”

Namaz kılmak için bir binanın vücuduna lüzum yoktur. Toprağın kendisi temizdir, su bulunmadığı yerde onunla abdest alınır, teyemmüm edilir ve orada kıbleye karşı dönülerek namaza durulur. Hıristiyanlar gibi bir kiliseye girme mecburiyetimiz yoktur. Tabii

¹ Ebû Dâvud, "Salât", 24, r. 489; Tirmizî, "Salât", 236, r. 317; Nesâî, "Mesâcid", 42, r. 736; İbn Mâce, "Tahâret", 90, r. 567; Ahmed b. Hanbel, II, 240, r. 7266; Abdürrezzak, *Musannef*, I, 32, r. 98; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, II, 169, r. 7749; Bezzâr, *Müsned*, VII, 257, r. 2836; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, I, 403, r. 817; İbnü'l-Cârûd, *el-Müntekâ*, I, 41, r. 123; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, I, 351, r. 1092; Beyhakî, *Ma'rifetü's-sünen ve'l-âsâr*, II, 26, r. 1620; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 111, r. 2586; Begavî, *Şerhu's-sünne*, II, 412, r. 507; İbn Asâkir, *Târîhu Dimesşk*, XXXII, 187; Makdisî, *el-Muhtâre*, V, 43, r. 1653; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XI, 407, r. 31902; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, XI, 339, r. 5201; İbn Adî, *el-Kâmil*, IV, 52.

soğuktan, yağmurdan muhafa için camilerimiz yapılmıştır. Yoksa böyle yağmur ve soğuk olmadığı zaman da biz dünyanın her tarafında, her yerinde kibleye döner namazımızı kılabiliriz.

O kadar serbest bir din.

b. Allah'ın Dostları, Sevgilileri Kimlerdir?

جُلَسَاءُ اللَّهِ غَدًا أَهْلُ الْوَرَعِ وَالزُّهْدِ فِي الدُّنْيَا

Cülesâü'llâhi ğaden ehlü'l-vera'i ve'z-zühdi fi'd-dünyâ.

Bu *cülesâü'llâh*, Allahu Teâlâ'ya garîb olan, yakın olan Allah'ın dostları, sevgilileri, ki Allah'a yakın olmuşlar. Takarrubluk şerefine nâil olabilmişler.

Bunlar kimlerdir acaba?

Ğaden ehlü'l-vera'i. “Verâ denilen, şübühâtтан, şüpheli şeylerden kaçınan kimselerdir.”

Şübühâtтан kaçınan kimselerdir.

Ve'z-zühdi fi'd-dünyâ. “Ve dünyanın süslerine, saltanatlarına ehemmiyet vermeyen, onlardan uzak kalan zühd sahibi.”

Ehl-i âhiret, âhirete yönelmiş, dünyaya iltifat etmeyen; dünyanın varlıklarına ve saltanatlarına iltifat etmeyip, o bütün vaktini ibadetle geçirmeye çalışan, daima gözünün önünde âhireti bulunduran insanlardır.

Zemzem suyu içilirken şöyle bir dua yapılıyor;

Allahümme innî es'elüke ilmen nâfi'an.

Çünkü zemzem içilirken yapılan dua ind-i ilâhîde makbul. Bu makbul duanın başına ilm-i nâfiyi eklemiştir.

“Bana ilm-i nâfi ver ya Rabbi!”

Dün tayyareye bindik, tabii geliyoruz. [Bu tayyare] çok güzel bir ilim neticesidir yani bir ilmin neticesi. Bugün tonlarca ağırlıktaki varlıkları gökyüzünde dolaştırıyor, kısa bir zamanda götürüp getiriyor. Bir ilmin neticesidir. Fakat bu ilim istenilen bir ilim değildir. Bu ilme ilm-i dünyâ derler. Dünyada Cenâb-ı Hakk'ın işte saltanatından istifade edilen bir ilimdir. Ehl-i verânın, ehl-i zühdün ilmi değildir.

Niçin?

Bu ilim insanı Allah'a tekarrup ettirmiyor ve insanı meşgul ediyor. Dünya işleriyle

meşgul ediyor, para kazanma hevesine soku-
yor, işte saltanatlarına saltanat eklemek he-
vesinde; varlıklarına varlık, kuvvetlerine kuv-
vet eklemek suretiyle yaşamanın şeysi.

Bu da bir ilim ama?

İlim ama dünya ilmi. Gözünü yumduktan
sonra sen tayyare yapmışsın diyerek bir
mükâfat vermezler adama. Sen insanları gökte
uçurmuşsun, rahat rahat götürüp getirmişsin
diyerekten de bir ikramda bulunmazlar in-
sana. İnsana dininden imanından sorarlar, Al-
lah'a yaptığın amellerinden soracaklar ve ona
bakacaklar. Allah'a dair yapılmış bir ameli
varsa ne mutlu. E yoksa tayyare değil de füze
yapsa, aylara değil de yıldızlara konsa yine
boştur.

Onun için ehl-i verâ, ehl-i zühd bunun
maâdâsındadır.

İstediğimiz ilm-i nâfi bizi Allah'a yaklaştı-
ran, takarrup ile, *cülesâü'llâhi ğaden*. “Al-
lah'a yakın olup yarın Allah'ın yanında otura-
caklar.” demek, O'na takarrup eden, yakla-
şan. Yaklaşmak da senin benim gibi biribiri-
mize yaklaşmamız değil, Allahu Teâlâ'nın rıza-
sına yaklaşan. Cenâb-ı Hakk'a bir cisim verip

de O'nunla karşı karşıya yaklaşacak değiliz. Ya O'nun rızasına doğru giden, rızasına doğru yaklaştıran şey verâ; Allah korkusu ve şüpheli şeylerin hepsinden uzak kalmak. Ne zaman ki biz şüpheli şeylerden yani Allahu Teâlâ'nın yasak ettiği şeylerin şüphelisinden bile uzak kalıyoruz ve dünyaya da böyle iltifat edip de bütün hayatımızı, ömrümüzü dünyaya harcamıyoruz.

Dünyada dünyaya muhtaç olduğumuz kadar çalışırız, âhirete de âhirete ihtiyacımız kadar çalışırız. Dünyaya ihtiyacımız 60-70 sene; bunun bir kısmı çocuklukla, bir kısmı ihtiyarlıkla, bir kısmı da uyku ve tahsil ile geçer. E Allah'a yarar ibadeti nerede ne zaman yapacağız kim bilir artık!..

Onun için ehl-i verâ dendiği vakitte, Allah korkusu içlerine sinmiş, Allah'ın rızasından başka bir şey düşünmeyen ve daima O'nun rızası yolunda hareket eden bir bahtiyar demektir. Ve birkaç numûne isterseniz, işte o Bâyezid-i Bestâmîler, Cüneyd-i Bağdâdîler ve bunların emsali olan insanlar bunların yegâne numûneleridir.

Ki, Bâyezid-i Bestâmî'yi söylerler, bir memlekette bir tohum almış. O tohumun içerisinde karınca da karışmış, o memleketin karıncası. Memleketine götürmüş bakmış ki karıncalar var. demiş ki, yahu bu karıncalar bizim memleketin karınca değil, bu aldığımız ot, filan memlekette aldık biz bu tohumu, o filan memleketin karıncasıdır.

Şimdi bizim memlekette ben bunu bırakacağım da kiminle ünsiyet edecek bu karınca?

Kimi arkadaş olarak yanında bulacak?

Kalkmış gitmiş tekrar o memlekete, o tohumların içerisindeki karıncaları o memlekete bırakmış, gitsinler yuvalarını bulsunlar yine.

Bu bir verânın mahsulüdür. Allah korkusu içerisinde o kadar sinmiş ki!

Mesela bir çobana Hazreti Ömer'in rast gelip de, "Bize buradan bir koyun sat!" dediği.

Çoban diyor;

"Koyun benim değil ki satayım sana!"

E canım senin değilse de biz sana para vereceğiz, sen bize bir koyun ver bize de, efendin sorduğu vakitte de kurt yedi yahut öldü dersin.

"E Allah'ı ne yapalım?" demiş.

Efendiyi kandıracağız kolay ama Allah'ı nasıl kandıracağız?

Münküm mü?

Verâ, bu Allah korkusu insanın içine sinmesi için büyük tahsil sahibi olması lazım değil. İşte bir çoban bu. Ama içine Allah, Allah sevgisi ve Allah korkusu öyle yerleşmiş ki buna ehl-i verâ diyorlar. Şüpheli şeylerden ictinâb, sakınıyor.

Mesela ben Bursa'da iken birgün bana bir adam geldi, "Fatih'in ben bilmem nesiyim. Senden rica ederim, azıcık aklını da kaçırmış galiba da, senden rica ederim dedi bugün hutbende söyle." dedi.

Ne diyeyim?

De ki;

"Şurada bir adam var, filan adam, bir gazoz şişesine bir heybe dolusu altın verseniz içmiyor." de, bunu de diyor. Denmeyecek bir şey ya.

Neden içmiyorsun gazozu?

"Gazozun içerisinde şüpheli şeyler vardır da onun için içmem." diyor. Yani kendisi ehl-i verâdan olduğunu göstermek istiyor.

Şimdi Bâyezid-i Bestamî hazretlerinin de 30 kûsür sene soğuk su içmediğini söylerler. Soğuk su içmemiş, sıcak her taraf, sıcak memleketlerde yaşadığı halde suyun başına gidermiş geri dönermiş. “İç bakayım nefis!” dermiş, onu içirmeden döndürürmüş.

Neden?

Nefse hakimiyet.

Nefse hakimiyeti yaptıktan sonra ötesi kolay. İş nefse hakimiyeti becerebilmek, onu becerdikten sonra verâ onun arkasındadır. Nefse hakim olmadan verâ tahakkuk etmez. Bilgiyle verâ tahakkuk etmez, dervişlikle de tahakkuk etmez.

Ya?

İşte böyle nefse hakim olacaksın, nefse hakim olduktan sonra Allah korkusu içeriye güzelce yerleşir, yerleştikten sonra da şüpheli gördüğün şeylerin hepsinden uzaklaşırsın ondan sonra da.

Demek ki Allahu Teâlâ'ya celîs [yakın] olacak kimseler bu gibi kimselermiş. Dünyaya da dünya saltanatlarına da iltifat etmiyor.

Bir adamcağız çocuğunu Abdulkâdir Geylanî hazretlerine getirmiş, demiş;

“Bunu sizin terbiyenize vereyim de efendi, siz de bunu kendiniz gibi kemale erİştirin.”

“Peki!” demiş.

Eve gelmiş bakmış ki evde saltanat! Abdulkadir Geylanî hazretlerinin oturduğu evde saltanat var.

“Vah vah! Yanılmışım ben. Böyle saltanat sahibi insanda kemal tahakkuk etmez. Ben yanlış hareket ettim, yanlış gelmişim.” demiş.

Anlamış tabii onun bu içindeki kuruntusunu;

“Haydi seninle bir gezmeye gidelim.” demiş.

“Peki!” demiş.

Yola çıkmışlar, bir müddet sonra adam demiş ki;

“Dur efendi, benim âsam kaldı sizde. Âsam kaldı sizde, gidip onu alayım geleyim.”

“Ulan, bir sopaya kıyamadın! Ben koca evi bıraktım da gidiyorum.” demiş.

İçine girmemiş, yani bu saltanatların hepsi kendisinin değil. Kendisine mal etmiyor; teberrû ediliyor, hediyeler geliyor. Eh, icabında duruyor icabında da teberrû ediyor.

İçine sokmuyor, gönlüne sokmamış. Gönlüne sokmamak suretiyle varlıklar zarar etmez. Ama varlıklar gönle girdi miydi, şu da eksik bu da eksik diyerekten varlıklar gönle girdi miydi onun altından paçayı kurtarmak müşküldür.

Onun için zühd sahipleri yemeklerinde, giymelerinde, içmelerinde son derece titizlik yapmışlar. Her istediklerini giymemişler, her istediklerini yememişler, ki nefse hakimiyetlerini tahakkuk ettirebilsin. Çünkü her istediğini yedin, giydin, yaşadın mıydı orada nefis hakimdir. Nefis her arzusunu sana yaptırabiliyor. Bu nefse hakimiyetin altından öyle verâ ve zühd sahibi olabilmek mümkün değildir. Adı vardır kendisi yoktur.

Allah kusurlarımızı afetsin de hepimizin böyle Allah korkusu içerisine tam manasıyla temiz, hakîki verâ sahiplerinden, hakîki zühd sahiplerinden eylesin.

Onun için zühdü tarif ederken “terk-i dünyâ” diyorlar. Târik-i dünyâ.

Halbuki dünyayı nasıl terk edeceksin?

Dünyanın içinde yaratılmışız. Bu dünyaya da yemede, içmede, giymede ihtiyacımız var bizim. Çünkü hayat bununla kâimdir, bunsuz

hayat da olmaz. O hayatın kâimiyetini alâ külli hâl idare ederekten, dünya saltanatlarına meyil etmeden vaktini ibadât ü tâatle geçirebilecek kadar bir şey lazım.

Şimdi bir numûne size.

Peygamber *sallallahu teâlâ* Efendimiz hazretlerinden daha büyük bir insanı gösterebilir misiniz?

Mümkün müdür?

Değildir.

Her şeyden [büyük], dünyayı da âhireti de bilir, ikisini de bilir.

Fakat dünyaya iltifatı ne kadardı?

Dünyaya olan iltifatı ne kadardı pekâlâ hepiniz bilirsiniz! Hayatının nasıl olduğunu hepiniz bilirsiniz. Öğünleri ekseriyetle su ile hurmadan ibaretti.

Ellerinde imkan yok muydu ki başka şeyleri de yapabilsinler, yaşayabilsinler?

Her şey ellerinde iken hiç birisine iltifat etmediler. Bazen karınlarına, mübarek karınlarına taş da bağlarlar, sabr u tahammülle bize, “Böyle yapın!” demek isterler.

Onun için ehl-i verâ sahibi olmak için herhalde dünyanın nimetlerine iltifat etmeyip

mümkün merteye iktisat ile geçinerekten, Hakk'ın rızası yollarında ömrün saatlerini böyle geçirmek. Bizim ömürler hep mutfaklarda geçiyor. Hanımlarımızın ömrü mutfakta, bizim ömürlerimiz de onlara para kazanıp mutfağı ve evi süslemekten ibaret. Ömür bu yolda gidiyor. Gece namazlarına kalkmayı gücümüz yetmiyor çünkü gündüzleri yoruluyoruz. O yorgunluktan dolayı geceleri kalkıp da öyle teheccüt kılmak, Allah'a yalvarmak, bilmem ne yapmak, tespih çekmek bizim elimizden gelmiyor. Ehl-i verâ ise geceleri uyumasını da bilmezler. Bütün vakitlerini ibadet ve tatle geçirmeye [çalışırlar. İçlerinden] binlerce rekât namaz kılanları geçenlerde de arz etmiştim.

Bunlar bizim gibi insanlar için mümkün olur mu dersiniz?

E onlar nasıl yapıyorlardı acaba?

Yüzlerce rekât namaz kılmak mümkün mü?

Onlar işte ancak dünyayı terk edip olanla iktifâ [edenlerin hâlidir.]

Mesela dün diyorlardı ki, bir hurmada 340 kalori varmış. Beş hurma insana yetiyormuş o

halde. E başka ne hacet. İşte üç beş tane hurma yiyip suyu da içti miydi günlük kalorisini alıyor, artık başka şeye ihtiyaç yok. Tatlısı olsun, tuzlusu olsun, şu helvası olsun, bilmemesi olsun... bunlara ihtiyaç olmuyor. Ömürlerini ibâdât ü tâata hasretmeye vakit bulabiliyorlar.

Halbuki bizim öyle mi ya?

İşte sabahleyin sabah kahvaltısı olacak, yağlı olacak, peyniri olacak, şusu olacak busu olacak; öğlene ayrı, ikindiye ayrı, akşamı ayrı olacak, gece de yine ayrı olacak. Onun arkasından da ehl-i verâ olacağız... Mümkün değil!

Onun için buyuruyor ki Efendimiz;

جَالِسُوا الْعُلَمَاءَ وَزَاكُمُوهُمْ بِرُكْبِكُمْ فَإِنَّ اللَّهَ
يُحْيِي الْقُلُوبَ الْمَيِّتَةَ بِنُورِ الْحِكْمَةِ كَمَا
يُحْيِي الْأَرْضَ بِوَابِلِ السَّمَاءِ

*Câlisû'l-ulemâe, ve zâhimûhüm bi-rük-
biküm, fe-innallâhe yuhyî'l-kulûbe'l-meytete
bi-nûri'l-hikmeti kemâ yuhyî'l-arda bi-
vâbili's-semâi.*²

² Muvatta', "İlim", r. 1; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, I, 298, r. 447;

Câlisû'l-ulemâe. “Siz ulemalarla beraber oturunuz.”

Yukarıdaki hadiste *cülesâü'llâh*. “Allah ile oturmak.” [geçti,] burada, *câlisû'l-ulemâe*. “Ulemalarla oturun. Ulemalarla oturup kalkın.” [geçiyor.] Mücâlese, cülûs.

c. Beş Şey Var İbadettendir

Şimdi beş şey var ibadettir;

“Ananın babanın yüzüne bakmak ibadettir.”

Ananın babanın, bunlar benim hayatıma, bu dünyaya gelmeme sebep oldular. Burada Allahu Teâlâ'yı bilip ona ibadet etmeme de vesiledirler. Binâenaleyh onların yüzlerine bakmak bir ibadettir. Onların hatırlarını kırmamak, onların emirlerine mümkün mertebe münkâd, hazır bir vaziyette onları memnun edecek bir şekilde bulunmak ibadetten sayılıyor.

Kur'an'ın yüzüne bakmak, kitab-ı ilâhîenin yüzüne bakmak, hadislerin yüzüne bakmak

Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir*, VIII, 199, r. 7810; Deylemî, *el-Firdevs*, III, 196, r. 4550; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, I, 125, r. 514; Ali el-Mutakî, *Kenzu'l-ummâl*, X, 170, r. 28880; İbnü'l-Mübârek, *ez-Zühed ve'r-rekâik*, I, 487, r. 1387; Râmhürmüzî, *Emsâlü'l-hadîs*, I, 87.

bu da ibadettir. Okumasını bilmesen bile şöyle yüzüne baktın mıydı, onun yüzünden sana gelecek feyz-i ilâhî sana bir ibadet sevabı verilir.

Denize bakmak, o da öyle, [ibadettir].

Kâbe-i Muazzama taştan ibaret bir binadır ama, Beytullah'tır, "Allahu Teâlâ'nın Beyti" diye temsil edilmiş bir yer, ona da bakmak böyle, o da ibadettir, onda da ibadet sevabı vardır.

Bir de hocasının yüzüne bakmak, onda da ibadet sevabı vardır.

Beş şeyde ibadet sevabı vardır. Onun için burada da buyuruyor ki;

"Siz onlarla oturunuz."

Ve zâhimûhüm bi-rükebiküm. Zâhim, kaynaşmak. "Omuz omuza, diz dize yani biribirleriyle böyle kaynaşır bir şekilde sıkıştırarak oturunuz, biribirinize temas ile senden ona ondan sana bir cereyan hasıl olur."

Bir vakit bir hocaefendinin nasihatini dinlemiştim de o hocaefendi şöyle diyordu;

"Ben felç hastalıklarından çok kimseleri, saflara sokmak suretiyle tedavi ettim."

Nasıl olur ya hocaefendi? dediler.

“İnsanda bir elektrik var, elektrik gözle görülmez. İnsanlar saflara durduğu vakitte sıkışacaklar. Omuz omuza biribilerine sıkışacaklar. Bu sıkışma dolayısıyla Cenâb-ı Hakk’ın nâzil olan rahmeti imamdan cemaate böyle sırayet eder. Bu rahmet-i ilâhîyenin içerisinde bir de elektrik cereyanı vardır. Vücutlardan böyle biribirine cereyan eder. Bu saf ne kadar uzaksa, Cami-i Kebîr gibi 100 kişilik, 100 metrelik bir safsa, o 100 kişinin elektriği biribirine aktarılıyor. Bu aktarma sırasında işte o adamdaki arızalar, hastalıklar da ortadan kayboluyor.” diyerekten birçok tecrübelerle onları izah etmeye çalışmıştı.

Bu hikmet Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in şu;

Ve zâhimûhüm. “Onlarla sıkışınız.” emriye [daha iyi anlaşılıyor.]

Ulemalarla sıkışınız yani “içli dışlı olunuz” demek.

Bi-rükebiküm. *Rukeb* diye şu dizlere diyorlar.

“Dizlerinizi de onların dizlerine dayayın. Vücudunuzu da, omuzlarınızı da onların

omuzlarına dayayarak böyle kaynaşın.” gibilerden [söylenmiş oluyor.]

Neden, neden diyor?

Fe-innallâhe yuhyî'l-kulûbe'l-meytete.

“Çünkü Cenâb-ı Hak ölü kalpleri ihya eder.”

Ölü kalpleri, ölmüş kalpleri ihya eder.

Bi-nûri'l-hikmeti. “Hikmet sözleriyle.”

Kemâ yuhyî'l-arda bi-vâbili's-semâi. “Nasıl kurumuş yerleri gökten gelen yağmurlarla nasıl yeşertiyorsa, ölmüş kalpleri de o ulemaların hikmetleriyle diriltir.” buyuruyor.

Hikmet ulemanın kendisinden değil, Allah Teâlâ'nın ve Resûlünün verdiği haberleri ulaştırmak suretiyle, buna hikmet tâbir ediyorlar. Ondaki gelecek feyiz sebebiyle bakıyorsunuz o kalplerde bir uyanıklık hasıl oluyor. İşte bu uyanıklık da insanların Cenâb-ı Hakk'a tekarrubuna vesile oluyor. Bu da bizim için tahrik edici.

Şimdi yukarıdaki zühdü bize izah için Cenâb-ı Peygamber yine şöyle bir şey buyurmuş;

جَعَلَ اللهُ مَا يَخْرُجُ مِنْ ابْنِ آدَمَ مَثَلًا لِلدُّنْيَا هُوَ كِنَايَةٌ
 عَنِ الْغَائِطِ وَالْبَوْلِ يَعْنِي مَا يَخْرُجُ مِنْهُ كَانَ قَبْلَ
 ذَلِكَ أَلْوَانًا مِنَ الطَّعَامِ طَيِّبَةً نَاعِمَةً وَشَرَابًا سَائِغًا
 مَرِيًّا فَصَارَ عَاقِبَةُ ذَلِكَ مَا تَرَوْنَ فَالِدُّنْيَا حُلْوَةٌ
 خَصِرَةٌ وَالنُّفُوسُ تَمِيلُ إِلَيْهَا وَالْجَاهِلُ بِعَاقِبَتِهَا
 يُنَافِسُ فِي زِينَتِهَا وَزُخْرُفِهَا ظَانًّا أَنَّهَا تَبْقَى لَهُ
 أَوْ هُوَ يَبْقَى لَهَا وَالْعَاقِلُ لَا يَطْمَئِنُّ إِلَيْهَا وَلَا يَغْتَرُّ
 بِهَا عِلْمًا بِأَنَّهَا زَائِلَةٌ مُسْتَحِيلَةٌ وَإِنْ سَاعَدَتْ مُدَّةً
 فَالْمَوْتُ لَا مَحَالَهٗ يُدْرِكُ صَاحِبَهَا وَيَخْتَرِمُهُ

*Ce'alehullâhu mâ yahrucu mini'ni Âdeme
 meselen li'd-dünyâ. Hüve kinâyetün ani'l-
 ğâiti ve'l-bevli. Ya'nî mâ yahrucu minhü kâne
 kable zâlike elvânen mine't-ta'âmi tayyibe-
 ten nâimeten, ve şerâben sâiğan meriyyen,
 fe-sâra âkibetü zâlike mâ terevne. Fe'd-
 dünyâ hulvetün haziretün, ve'n-nüfûsu temîlü
 ileyhâ, ve'l-câhilü bi-âkibetihâ yünâfisü fî
 zînetihâ ve zuhrufihâ, zânnen ennehâ tebkâ
 lehu, ev hüve yebkâ lehâ; ve'l-âkilü lâ*

*yetme'innü ileyhâ, ve lâ yağterrü bihâ, ilmen bi-ennehâ zâiletün müstehîletün, ve in sâ'adet müddeten, fe'l-mevtü lâ mehâlete yüdrükü sâhibehâ ve yahterimühü.*³

Şimdi insanoğlu güzel yemekleri yiyor ve bu güzel nefis yemekleri yedikten sonra çıkkanı hepimiz biliyorsunuz. Bu çıkan, ibni Âdem'den çıkan şey dünyanın misalidir. Dünya ilk önce gayet nefis, zarif, cazip görünüyor, fakat insanın içine girdikten sonra ne hale geliyor.

Bunu, Behlül Dâne denilen bir zât var ya, Harun Reşîd'in kardeşiymiş, fakat ârif bir kimse. Bunu evlendirmeye karar vermişler. Bekarmış, o bu, “Haydi seni everelim!” diyerekten söyleye söyleye bir genç bulmuşlar. İşte o şeyden evvel bir güvey gezdirmesi yapıyorlar ya hani, demek ki o zamanda da âdet. Bunu almışlar bir geziye çıkarmışlar. Çıkarırken yolda hayvan tersleri, insan tersleri görmüş, onun başından kalkmıyor.

³ Ahmed b. Hanbel, III, 452, r. 15747; İbn Hibbân, *Sahîh*, II, 476, r. 702; Tayâlisî, *Müsned*, I, 442, r. 550; İbn Ebi'd-Dünyâ, *el-Cû'*, I, 108, r. 166; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, VII, 450, r. 5266; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, VIII, 299, r. 8138; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 108, r. 2573; Makdisî, *el-Muhtâre*, IV, 15, r. 1243; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, X, 288, r. 18075; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 189, r. 6098; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, I, 254; İbnü'l-Mübârek, *ez-Zühd ve'r-rekâik*, I, 169, r. 493; Nebhânî, *Fethu'l-kebîr*, I, 385, r. 4159.

Demişler;

“Ya ne duruyorsun bunların başında, ne var burada?”

“Bak bunlar bana ne diyor.” demiş.

Ne diyor?

“Sen dünyaya karışırsan neticen bizim gibi olur hah! Neticede bizim gibi olursun, aklını başına topla!” diyorlar, “Ben bu işten vazgeçtim, evlenmiyorum.” demiş.

Yine kandırmışlar biraz daha götürmüşler, bir uzun kavak ağacı düşmüş yere. Gidiyormuş bir başından kaldırıyormuş kalkıyor, öteki başından kaldırıyor kalkıyor, ortasından iki tarafından kaldırayım diyor gücü yetmiyor, kocaman ağaç.

Ha demiş, hem dünya hem âhiret bir arada olmayacak, ben bu işten yine vazgeçtim demiş, ayrılmış.

Niçin?

Ce’alehullhu m yahrucu mini’ni deme. “İbn demden huruc eden şey.” *Me-selen li’d-dünyâ.* “Dünyanın misali budur işte, yani başka şey aramayın.”

[Hadisin devamı olan] altında bunun iza-hını yapmış uzun boylu ama, izahı bu

dediklerimizden ibarettir. İnsan gayet nefis şeyleri tabaklarda güzel temizler, bayılır insan. Fakat netice itibariyle ne olduğu malum oluyor. İşte bundan ibret almalı demek.

d. Nübüvvetin 70 Parçasından Bir Parçadır

جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوءَةِ تَعْجِيلُ الْإِفْطَارِ
وَتَأْخِيرُ السُّحُورِ وَإِشَارَةُ الرَّجْلِ بِأَصْبَعِهِ فِي الصَّلَاةِ

*Cüz'ün min seb'îne cüz'en mine'n-nübüvveti ta'cîlü'l-iftâri, ve te'hîrü's-suhûri, ve işâretü'r-raculi bi-isba'ihî fi's-salâti.*⁴

“Nübüvvetten, nübüvvetin 70 parçasından bir parçadır.”

Buna aklımız bizim ermez.

Nedir bu nübüvvet parçalarından, 70 parçadan bir parçası?

Gayet basit;

Ta'cîlü'l-iftâri. “Oruç vakti orucu çabuk bozmaktır.”

⁴ Abdürrezzak, *Musannef*, II, 250, r. 3246; Taberânî, *ed-Duâ*, I, 204, r. 641; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 108, r. 2565; İbn Adî, *el-Kâmil*, VI, 29, r. -1; Nebhânî, *Fethu'l-kebîr*, I, 359, r. 3889.

Onu tehir etmemek, uzatmamak ileriye doğru.

Ve te'hîrû's-suhûri. “Sahur vaktinde de geciktirmek, ta son vakte kadar yemeğe çalışmak.”

Bir de;

Ve işâretü'r-raculi bi-isba'ihî fi's-salâti. “Tahiyatta *eşhedü en lâ ilâhe illallah* diyoruz ya, *eşhedü en lâ ilâhe* derken şu parmağını böyle kaldırır, *illallah* derken indirir. Bu işaretle, bu işareti yapabilmek, bu işareten her mezhep bir ders almış. Mesela biz kaldırıyoruz böyle, indiriyoruz. Malikîler bunu, parmağını boyuna, boyuna oynatırlar. Başkaları da başa türlü yapıyor. İşarettir yani. Bu işareti herkes anladığı şekilde tatbik etmek istemiş.

“Bunları yapabilmek nübüvvetten, 70 parçasından bir parça.”

Nedir?

Sahur vaktini tehir edeceksin, iftarda acele edeceksin, namazda da bu şehadeti yapabileceksin.

جَنَّبُوا مَسَاجِدَنَا صَبِيَانَكُمْ وَمَجَانِينَكُمْ وَشِرَاءَكُمْ
وَبَيْعَكُمْ وَخُصُومَاتِكُمْ وَرَفَعَ أَصْوَاتِكُمْ وَإِقَامَةَ

حُدُودِكُمْ وَسَلَّ سِيُوفِكُمْ وَاتَّخِذُوا عَلَىٰ آبَائِهَا
الْمَطَاهِرَ وَجَمَّرُوهَا فِي الْجُمُعِ

*Cennibû mesâcidenâ sıbyâneküm ve mecânîneküm, ve şirâeküm ve bey'aküm ve husûmâtiküm ve ref'a esvâtiküm, ve ikâmete hudûdiküm ve selle süyûfiküm; ve'ttehezû alâ ebvâbiha'l-metâhira, ve cemmîrûhâ fi'l-cume'i.*⁵

Cennibû, “uzak ediniz” demek.

“Siz uzak ediniz.” *Mesâcidenâ*. “Bizim mescitlerimizden, camilerimizden uzat tutunuz.”

Neyi?

Sıbyâneküm. “Çocuklarınızı camilere getirmeyin, cemaatin huzurunu kaçıralar.”

Bazen onlar kendilerine hakim olamaz işeyiverirler. Bazen çocukturlar cemaatin arasında koştururirler, onun bunun önünden

⁵ İbn Mâce, "Mesâcid", 5, r. 750; Abdürrezzak, *Musannef*, I, 441, r. 1726; Beyhakî, *es-Sünenü's-suğrâ*, IV, 127, r. 3238; Beyhakî, *Ma'rifetü's-sünen ve'l-âsâr*, XIV, 222, r. 19737; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XXII, 57, r. 136; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, VIII, 132, r. 7601; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 108, r. 2565; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, II, 25, r. 2049; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VII, 670, r. 20835; İbn Hacer, *Telhîsü'l-habîr*, III, 504, r. 356; Ukaylî, *ed-Duafâ*, III, 347, r. 1379; İbn Adî, *el-Kâmil*, VI, 375, r. 1373; İbnü'l-Cevzî, *el-İlel (Vâhiye)*, I, 404, r. 677; Nebhânî, *Fethu'l-kebîr*, II, 59, r. 5713.

geçerler, çocukturlar. Binâenaleyh onları camilerimizden uzak ediniz. Camilerimize getirmeyiniz. Alışsın diyerekten bazı getirirler. O azıcık aklı başına erdikten sonra o olur. Fakat çocukken olmaz, belki işeyiverir, böyle haller de olabilir.

Daha?

Ve mecânîneküm. “Delilerinizi de camiye sokmayın.”

Deli işte! Camide olmayacak fuzûli işler, gürültüler, rahatsızlıklar yapar.

Ve şirâeküm ve bey’aküm. “Alışveriş de yapmayınız camilerde.”

Orası ibadethânedir. İbadethâneye çocukların sokulması, [delilerin sokulması ve alışveriş yapılması câiz olmaz.]

Mûtekif için [camide alış verişe] cevaz verildiğinden mesul olmaz inşallah.

Ve husûmâtiküm. “Bahusus böyle birbirlerinize hasımlık etmek hususunda, camileriniz de böyle şeyleri yapmayınız.” *Ve ref’a esvâtiküm.* “Seslerinizi de katiyen yükseltmeyiniz.”

Şimdi çok ağırımıza gitti bizim, Mescid-i Nebevî’de, *sallallahu aleyhi ve sellem*, iki

yerde vaaz ediliyor. Mesafeler uzak ama bunları koymuşlar, makineler de kuvvetli, sesi gümbür gümbür öttürüyor. Söyleneni de kimse anlamıyor, ancak önlerinde oturan anlıyor, fakat uzaklarda da huzur denen bir şey bırakmıyor. Dedim ki;

“İşte şu bid’atı icat etmiş adam; iyi derler, faydalanıyoruz derler ama çok da zararı var. Cenâb-ı Peygamber katiyen bundan memnun değildir. Çünkü Resûlullah’ın meclisinde bulunan insanların huzurunu kaybediyor.”

Halbuki orada, Cenâb-ı Peygamber’in [kabr-i şerîflerinin] üzerine bir âyet-i kerîme yazılıdır;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ

*Yâ eyyühellezîne âmenû lâ terfe’û esvâteküm.*⁶ “Ey müminler! Seslerinizi yükseltmeyin!” diyor.

O bizim her camide de geçerlidir, *ref’i savt*, yüksek sesle bağırarak. Bizim müezzin efendinin kulakları çınlasın, duymasın ama, o bazen kızdı mı bağırıyor. O bağırması caiz

⁶ 49/Hucurât, 2.

olmayan bir şeydir. Yani, “Onu ben kızdım da yaptım.” demekle insan bundan kendini kurtaramaz da.

Ve ref’a esvâtiküm.

Halbuki bugün Resûlullah’ın huzurunda orada dinledim, Hazreti Aişe validemizin zamanında, yani Resûlullah’ın vefatından biraz sonra bir adam Resûlullah’ın huzurundan yani önünden, kabr-i saadetinden geçiyormuş da cebinden anahtarı düşmüş, tak diye...

Aişe validemiz demiş ki;

“Resûlullah’ı ezalandırılıyorsunuz. Niçin böyle yapıyorsunuz, hakim olmadınız kendinize, malınıza da siz bu takırtıyı yaptınız orada?”

Şimdi o bir anahtarın düşüşündeki takırtıya razı olmayan, bugün o hoparlör seslerinden kubbelerin altı gümbür gümbür gümbürüyor. Çok da açıyorlar, koca mescidi [ses ile] doldurmaya çalışıyor ama gümbürtü, yani kuru gürültü, hiç bir şey anlaşılmıyor. Ne dediği anlaşılmıyor. Zaten anlayacak olanlar ancak Araplar, başkaları anlamaz onların sözlerini.

Binâenaleyh çok çirkin geldi bana. Hatta elimden gelse, geçen sefer bir arkadaşına

dedim, şunu git de kapa. Adamın önündekiler dinlesin.

Koca Harem-i Şerîf'i ihlal etmeye ne hakkı var bu adamın canım?

Koca Harem-i Şerîf inliyor, kim anlıyor onun sözünü?

Kimse anlamıyor, zaten ilerde ses boğuluyor, boğulan sestten bir mâna da çıkmıyor, bir lafız da anlaşılmıyor. Ama Harem-i Şerîf'in içerisi gümbür gümbür ötüyor. Bu icat olmuş ama böyle şer için değil, hayır için icat olmuş.

Cenâb-ı Peygamber *ve ref'a esvâtiküm* diyor, mescitlerden seslerin yükselmesini de istemiyor. Ne vâizlerin, ne mevlit okuyanların. Mevlit okuyanlar seslerini beğendirmek için çok yüksek makamlarla bağırırlar çağırırlar, bu câiz olmayan bir şey.

Bakın bu sefer bir hadise oldu. Harem-i Şerîf'in Altınoluk tarafı var ya, bizim kiblemize düşer o. Bizim kiblemiz [Kâbe'nin] Altınoluk cephesindedir. Suriye'nin de oraya isabet eder. Binâenaleyh ekseriyetle Türkler ve Suriyeliler o mıntıkayı doldururlar.

Bizim Türk Hacıları da demişler;

“Bir hatim duası yapalım ya, bir de mevlit okuyalım şurada. Kırk yılda bir geldik buraya işte.”

Hemen toplanmışlar bunun üzerine, başlamışlar “Allah adın...” diyerekten okumaya. Hemen polis gelmiş;

“Yoo! Burada öyle şey olmaz. Onu memleketinizde yapın. Burada yok öyle şey. Yapacaksa herkes duasını kendisi yapsın. Elini açar yalvarır, ne yaparsa yapar.”

Şimdi bugün bizim camide de mevlit vardı.

Allah kusurlarımızı affetsin.

Oradan bir kitap verdiler bana. İmam Mâlik’in hayatı hakkında. Pakistanlı bir alim yazmış, 200 sayfaya yakın yahut daha da fazla bir kitap. İmam Mâlik’in hayatını, eserlerini belirtiyor.

İmam Mâlik hayatında 25 sene Mescid-i Resûlullah’a çıkmamış. İmamı Mâlik Medine’de oturduğu halde, kendisi Medine’nin de imamı olduğu halde Mescid-i Resûlullah’a çıkmamış. Biz bayılıyoruz, Resûlullah’ın orada haydi gidelim de bir iki rekât namaz kılalım o cennet bahçesinde diyoruz. İmam Mâlik

oradayken 25 sene çıkmadığını o adam kitabında ispat etmiş.

Gel de işin içinden çık bakalım!

“Yâ imam! Neden mescide çıkmıyorsun sen?” demişler.

“Görülen bid’atları men etmeye gücüm yetmez!” demiş.

Onun devrinde efendi! Onun devrinde, “Yapılan bid’atları men etmeye gücüm yetmez, onları görmemek için çıkmıyorum.” demiş.

Allah hepimizin yardımcısı olsun.

O zamanki hâl buyken imam dayanamıyor. Onun için diyor ki, bir alim, sünneti iyi biliyor. Baktı ki çok fesatlık...

Orada bir çok arkadaşları gördük, namaz kılarken böyle ayaklarını yere yatırıyorlar. Kaç tanesine söyledik;

“Bizim mezhebimiz böyle.” diyor.

Olmaz öyle, bildiği yok, cahil.

Bakıyorum bizim arkadaşların içerisinde de namaz kılarken ayaklarını böyle yatırıyorlar.

Yedi âzâyâ secde olunacak: İki el, iki diz dört, alın beş, iki de [ayak] parmak uçları

yedi. Bu parmak uçları kibleye karşı döndürülecek. Böyle kibleye karşı kaldırıp parmak uçlarına basarsan parmak uçları kibleye karşı döner. Bu bu yedi âzânın secdesi olur. Eğer bunları kibleye karşı döndürmüyor da tersine koyarsan tersine secde olmaz ki!

Onun için namazın erkanına da dikkat etmek lazım. İlmihal kitaplarımızı çokça okumanızı rica ederim. İlmihal kitaplarımız çok, çeşitlisi var, hepsinde de ayrı ayrı bunların tarifleri de vardır. Binâenaleyh ilmihal kitaplarını çokça okumak lazım ve insanın hareketlerini de ona göre tanzim etmesi lazım.

Demek ki *ref'i esvattan* Resûlullah memnun olmadığından, “Mescitleriniz de bunları yapmayın.” diyor.

Binâenaleyh mescitlerde mevlit okutmak da câiz değildir. Ama şimdi diyeceksiniz;

“Bizim evlerimiz müsait de değil öyle toplanıp da kalabalık kimseleri evimiz almaz?”

E senin evinin aldığı kadar al, herkesin de eve toplanacak değil ya. Neyse o kadarla istifade edersin, evinde okutursun. Evinin sevabı başkadır, mescitte olan sevap ayrı. Mescit ancak namaz içindir. Mescitlerde hatim duasına

bile cevaz yoktur. Hatim dualarına bile cevaz yok, mevlitlere hiç cevaz yoktur. Ama âdetler, ananeler biribirini kovalayarak gider.

Ref-i savta izin olmadığı gibi ve *ikâmete hudûdiküm*. Had vurulacak, içki içmiş ceza verilecek [mesela].

e. İslâmiyet Beş Şeyden İbarettir

İslâmiyet beş şeyden ibarettir: İtikat bir, ibadet iki, münâkahât üç, muâmele dört, mücâzât beş. Bu beş şey, bir kökün beş dalı var demektir. Bu beş şeyden ibarettir Müslümanlık. İtikadın sahih değilse Müslümanlık olmaz. Amelin yoksa yine boş. Nikah muameleleri de İslâm'ın istediği gibi değilse o da boş. Muâmele kısmı İslâm'ın istediği şekilde helal kazanç demektir.

Bu muâmele kısmını bilmem şöyle anlatabilir miyim?

Trenlere biniyor, vapurlara, tayyarelere biniyoruz, onların içine benzin koyuyorlar ya, bu konulan benzin, mesela tayyareye konulan benzin en iyisidir. Âdî benzini koysalar belki güzel çalışmayacak makine, bir yerde istop da edecek. Bunun güzel çalışması için en iyi

benzini oraya koyuyorlar. En iyi benzin orda olsun, ki güzel çalışsın.

Binâenaleyh vücudun güzel çalışması için en iyi yemeğin yenmesi lazım. En iyi yemek en iyi lokantada yapılan yemek değil. En iyi yemek en helal yemek. Helalinden kazanılmış bir ekmek, kuru bir ekmek de olsa helalinden olduktan sonra en iyi yemek odur yine.

Binâenaleyh *ikâme-i hudûd* İslam'ın beşinci şartıdır.

Mücâzât...

Ceza yapılacak değil mi?

İçki içmiş, kumar oynamış, zina yapmış, hırsızlık yapmış, İslâm'ın vereceği cezada buna *ikâme-i hudûd* diyorlar. *İkâme-i hudûd* yapılacak.

E dövecekler adamı şimdi;

“E götürelim mescitte dövelim.”

Olmaz. Mescitte *ikâme-i hudûd* yapılmaz. Burası had yeri değil, yani ceza yeri değil. Orası ibadet yeri, ona da müsaade yok.

Ve selle süyûfiküm. “Kılıçları kınından çıkarıp böyle hani dışarılarda oynattıkları gibi cami içerisinde kılıç kınından çıkmaz.”

Tabanca yerinden kımıldamaz. Sopa yerinden kımıldamaz. Caminin içerisi edep yeridir, tâat yeridir. Huzur ile girilir oturulur, sessiz sedasız namazını yapar, Allah'a gönlünü verir, bir de dileklerini dilersin ibadetlerini bitirdikten sonra güzelce usûlü dairesinde camiden çıkarsın. Çıkarken rahmetini isteyerek çıkarsın, girerken rahmetini isteyerek girersin, çıkarken de yine rahmetini isteyerek çıkarsın. Bu edebe riayet etmek lazım.

Bir Afrikalı bir efendi, alim bir efendi, [hacta] baktım bir Pakistanlıyı yakalamış. Pakistanlılar hilkat itibariyle böyle biraz mücadeleci adamlar. O Harem-i Şerîf'te Beytullah'ın Hacer-i Esved'i var, bunu öpmek için mesela can feda ediyor insanlar. Halbuki o sünnettir; öpülürse öpülür öpülmezse böyle bir Allahu Ekber dersin, bu karşıdaki temas kâfi gelir.

Şimdi orada ben onu öpeceğim diyerekten birçok insanları eziyete sokar, sıkıntıya sokar, meşakkate sokar; üstleri başları yırtılır, parçalanır illa onu öpeceğim diyerekten pek çok günahlar işlerler. Bu çok günahların işlenmesi câiz olmayan şeylerdir.

Bak camide *ref'i esvat* ve *sell ü suyûf* yok iken, burada böyle âdetâ kanlar akıyor. Olmayacak bir şey, edebe yakışır bir şey değil.

O Pakistanlıya diyor ki, “Siz neden bunu böyle yapıyorsunuz? Siz de hiç edep yok mu? Bütün ibadetler edepten ibarettir.” diyor o Afrikalı Sudanî alim bir insan o Hintliye ders veriyor. “Böyle çalımla yürümek, onu bunu kakmak bu İslam’da yakışır şeyler değildir. İslam’ın her şeyi edeptir. Edebin muhalifi olan şeyler İslam’da yeri yoktur.” diyerekten ona nasihat ediyor; “Niçin nasihat etmiyorsunuz siz cemaatlerinize?” diyerekten de darılıyor onlara.

Demek ki *sell ü suyûf*, yani kılıcı kınından çıkarıp da camide bulundurmamak da caiz değil.

Binâenaleyh;

Ve'ttehezû alâ ebvâbiha'l-metâhira. “Camilerinizin önünde, kapıların önünde abdest ibrikleri bulundurunuz.”

Yahut şadırvanlar yapınız, herkes geldiği vakitte orada abdestini alsın.

Ve cemmîrûhâ fi'l-cume'i. “Bazı Cuma günlerinde camilerinizde kokularda yakınız.”

Kokular yakınız çünkü melekler güzel kokuları ararlar. Biz nasıl seviyorsak onlar bizden daha fazla sever güzel kokuları. Güzel kokuların olduğu yere melekler dolarlar. Meleklerin olduğu yerde de feyz ü bereket daha fazla olur.

Bunu İbn Mâce, Taberânî Mekhul'den, yine Taberânî Muâz hazretlerinden de rivayet etmişler.

جَلِيسُ الْمَسْجِدِ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ: أَخٍ مُسْتَفَادٍ
أَوْ كَلِمَةٍ مُحْكَمَةٍ أَوْ رَحْمَةٍ مُنْتَظَرَةٍ

*Celîsü'l-mescidi alâ selâsi hisâlin: Ehin müstefâdin, ev kelimetin muhkemetin, ev rahmetin muntazaratin.*⁷

Celîsü'l-mescidi alâ selâsi hisâlin. “Mescitlerde oturanlar üç faydadan hâlî değildirler.”

Mescitlerde oturan bir insan üç faideden birisini muhakkak kazanır. Birisi;

⁷ Ahmed b. Hanbel, II, 418, r. 9425; Deylemî, *el-Firdevs*, I, 206, r. 787; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, II, 22, r. 2025; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VII, 580, r. 20347.

Ehin müstefâdin. “Camide otururken bir kardeş görürsün, o kardeşten ya sen istifade edersin ya o senden istifade eder.”

İkincisi;

Ev kelimetin muhkemetin. “Yahut Kur’an âyetlerinden yahut hadislerinden bir kelime öğrenirsin.”

[Üçüncüsü;]

Ev rahmetin muntazaratin. “Hiç bir şey öğrenemezsen rahmet-i ilâhîyeye mazhar olursunuz.” buyurmuş.

Hanımlar hakkında da;

جِهَادُ كُنَّ الْحَجُّ

*Cihâdükünne’l-haccu.*⁸

“Sizin cihadınız haktır.”

Efendimizin zamanında muharebeye gidiyordu tabii, kazalara. Erkekler hem ganimet alıyorlar, hem şehitlik ve gazilik sevapları

⁸ Buhârî, "Cihâd ve's-siyer", 62, r. 2875; Ahmed b. Hanbel, VI, 165, r. 25325; Abdürrezzak, *Musannef*, V, 8, r. 8811; Said b. Mansûr, *Sünen*, II, 165, r. 2339; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IV, 534, r. 8619; Tahâvî, *Şerhu müşkili'l-âsâr*, XIV, 259, r. 5606; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XXIII, 13, r. 708; Begavî, *Şerhu's-sünne*, VII, 17, r. 1848; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 406, r. 45127; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, VI, 3369, r. 7704; Nebhânî, *Fethu'l-kebîr*, II, 59, r. 5717.

alıyorlardı. Hanımlar şikayete geldiler, dediler ki;

“Bak bunlar gidiyorlar, böyle kazançları var, biz ise bundan mahrumuz, biz de iştirak etsek olmaz mı?” deyince Efendimiz buyurdu ki;

“Sizin cihadınız hactır.”

Siz hacca gidin. Onda böyle dövüşme mövüşme de yoktur, bu sevabı orada alırsınız demek.

Şimdi bugün ki derste yine;

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَحَافِظُوا عَلَى الْعَصْرَيْنِ:
صَلَاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَصَلَاةٍ قَبْلَ غُرُوبِهَا

*Hâfizû ale's-salavâti, ve hâfizû ale'l-as-reyni: Salâtün kable tulûi's-şemsi, ve salâtün kable ğurûbihâ.*⁹

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl.

Kur'an âyetlerinde;

⁹ Ebû Dâvud, "Salât", 9, r. 428; İbn Hibbân, *Sahîh*, V, 35, r. 1742; Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 728, r. 6637; Beyhakî, *De'avât*, I, 682, r. 2188; Tahâvî, *Şerhu müşkili'l-âsâr*, III, 32, r. 996; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XVIII, 319, r. 826; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VII, 377, r. 19301; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, IV, 2284, r. 5653; İbn Kâni, *Mu'cemü's-sahâbe*, II, 325; Nebhânî, *Fethu'l-kebîr*, II, 63, r. 5773.

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ

*Hâfizû ale's-salavâti ve's-salâti'l-vüstâ*¹⁰
geçer, burada Cenâb-ı Peygamber;

Hâfizû ale's-salavâti. “Beş vakit namazı muhafaza et.” [buyurdu,] arkasından da;

Ve hâfizû ale'l-asreyni. “İki asır vaktini de muhafaza edin.”

Dikkat edin yani ehemmiyet verin, bunlar üzerinde çokça durun.

Asreyn, “iki asır” demek.

Birisi ki;

Salâtün kable tulûi's-şemsi. “Birisi ki, o asrın birisi güneş doğmadan evvelki sabah namazıdır.”

Güneş doğmamıştır, bir; birisi de;

Ve salâtün kable gurûbihâ. “Güneş batmadan evvel kılınan namazdır ki, ikindi namazı.”

Sabah namazıyla ikindi namazlarına çok ehemmiyet veriniz. Beş vakti kılınız, fakat sabah namazı uyku vaktidir, uykuya kaptırmayın

¹⁰ 2/Bakara, 238.

namazı, gafletle geçirmeyin. İkinci vakti de alışveriş, iş güç vaktidir, ona da aldanıp ikinci vaktini de kaçırmayın elden. Çünkü ikinci vaktini kaçıran insan; bir adamın evladı, çoluğu çocuğu, ailesi, malı mülkü harap olmuş, yanmış tükenmiş insan ne gibi bir iptilâyâ mâruzsa, ikinci vaktini kaçıran adamın hâli bunun hâliyle mukayese edilir. Dar vakit.

Onun için vakitleri insan güzel tanzim etmeli. Akşam yatış saatlerini, sabahleyin kalkış saatlerini güzel intizama koymalı. Geceleyin çok uzun vakte kadar oturup da, şimdi şu işimi de, şu hesabımı da, şu dersimi de yapacağım diyerekten gece uykusunu almadan yatar, sabahleyin ona top atsan duyamaz artık, kaldıramazsın. Uyuyamadı vaktiyle, uyuyamadığı için vücut hakkını istiyor, yorulmuş vücut hakkını istiyor, sabahleyin ezanı da duyamıyor. Duysa da kafası kalkmıyor artık. Duysa da kafasını kaldıramıyor çünkü vücudunun keyfi yerinde değil.

Binâenaleyh insan tanzim etmeli, filan saatte yatar filan saatte kalkar. Ecnebîler bunu çok güzel tatbik ederken biz maalesef dinimizin iktizası olduğu halde de bunu yapamıyoruz.

Bu gece geç vakitlere kadar oturmak bir hüner âdetâ, bir şeymiş gibi [yapılıyor.] Oturuyorsan sabaha kadar otur, sabah namazını kıldıktan sonra yat, ona hiç kimse bir şey demez. Fakat gecenin yarısından sonra yatıp da iki saatliğine kalkmak herkesin harcı değildir. Kalksa da, kalkabilse de o zamanda kıldığı namazın da hayrı olmaz. Çünkü yorgun, kafa bulanık şekilde abdest alıp da kılacağı iki rekât namazın ne kadar faydası olur bilmem.

حَامِلُ الْقُرْآنِ لَهُ عِنْدَ خْتَمِ الْقُرْآنِ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ
وَشَجَرَةٌ فِي الْجَنَّةِ

*Hâmilü'l-Kur'âni lehu inde hatmi'l-Kur'âni da'vetün müstecâbetün, ve şeceretün fi'l-cenneti.*¹¹

Hâmilü'l-Kur'ân demek hâfız-ı Kur'an demek, yahut alim demek, ikisine de şâmindir.

Inde hatmi'l-Kur'âni. Kur'an-ı hatmetmiş.”

¹¹ Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, III, 434, r. 1920; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XVIII, 259, r. 647; Deylemî, *el-Firdevs*, III, 47, r. 4121; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, I, 513, r. 2280; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VII, 260; Hatîb, *Târihu Bağdâd*, XI, 33, r. 4937; Nebhânî, *Fethu'l-kebîr*, I, 374, r. 4050.

Kur'an-ı bir günde hatmedenler var. Bir günde iki kere okuyanlar var. Bir günde bir Kur'an'ı baştan sona 15 kere okuyanlar da var. *Tayyi mekân* diyorlar buna. Nasıl ki biz buradan üç ayda Mekke'ye giderken, bugün üç saatte gidiyoruz. Bugün Allahu Teâlâ'nın verdiği bir kudretle insan böyle uçuyor ve Kur'an üç saatte bitiyor. Ve tekrarlanarak da üç beş günde üç beş hatim edebilen bahtiyarlar var yani yeryüzünde. Bunlar inkâr da kabul etmez. Olur mu deme. Çünkü biz okuyoruz teker teker, teker teker okurken üç saat geçiyor, olmaz. Ama o Kur'an ile hallolmuştur yani şöyle baktığı vakitte sayfalar önünde yuvarlanır âdetâ, bakarsın hatim biter.

Hâmilü'l-Kur'âni. “İşte bu gibi hâmil-i Kur'an olanlar.” *Lehû inde hatmi'l-Kur'âni*. “Bitirdi. Elif lam mim bitirdi, hatimi yaptı.” *Da'vetün müstecâbetün*. “Artık bunun kabul olunan bir davet, kabul olmuş bir dua bunun hakkıdır.”

Nasıl dua ederse onun duası ind-i ilâhîye de makbul olur. Camileri de bunu teşmil etmişler de; “Cemaat çokça amin derse, çok kişi amin derse, onların duası sebebiyle belki

benim yaptığım hatim de kabul olunur.” diyerekten; “Hocaefendi bizim bir duamız var, bir hatim de bize yapiverin.” derler. Bazıları da; “Bizim hatimler orada olsun.” diyerekten Mekke’ye, Medine’ye yollarlar. Fakat kendisi yaparsa daha âlâ.

Daha?

Ve şeceretün fi’l-cenneti. “Bir de cennette bir ağaca sahip olur.”

Bir hatim, ona mahsus bir de ağaç bağışlanıyor. Cennet boşluk arazidir. Bu boşluk araziyi biz süsleyeceğiz.

Nelerimizle?

Tespihlerimizle, namazlarımızla, hatimlerimizle... Çeşitli ağaçlarla tezyin olunacaktır.

حَامِلُ الْقُرْنِ حَامِلُ رَايَةِ الْإِسْلَامِ مَنْ أَكْرَمَهُ فَقَدْ
أَكْرَمَ اللَّهُ وَمَنْ أَهَانَهُ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

*Hâmilü’l-Kur’âni hâmilü râyeti’l-islâmi.
Men ekremehu fekad ekremehullâhe, ve men
ehânehu fe-aleyhi la’netullâhi.*¹²

¹² Deylemî, *el-Firdevs*, II, 135, r. 2691; Ali el-Muttakî, *Kenzu’l-ummâl*, I, 515, r. 2294; Nebhânî, *Fethu’l-kebîr*, II, 63, r. 5774.

Hâmilü'l-Kur'âni. Hâmil-i Kur'ân, hâfız-ı Kur'ân, âlim-i Kur'ân.”

“Kur'an'a alim olan, hâfız olan, hâkim olan insan.” *Hâmilü râyeti'l-islâmi*. “İslâm bayrağını taşıyan bir insandır.”

İslam bayrağının taşıyıcısı, öncüsü, hâmilidir.

Binâenaleyh;

Men ekremehu. “Bu İslâm bayrağını taşıyan insana kim ikram ederse.” *Fekad ekremehullâhe*. “Onun ona olan ikramı doğrudan doğruya Allah'adır.” *Ve men ehânehu*. “Kim ki bu hâmil-i Kur'ân olan, âlim-i Kur'ân olan kimseye hıyanetlik ederse, ihanet ederse.” *Faleyhi la'netullâhi*. [“Allah'ın lâneti onun üzerindedir.”]

Allah muhafaza etsin.

Onun için ehl-i Medîne hep alimdir derler. Alim olmalarından dolayıdır ki;

“Ehl-i Medîne'ye çirkin muâmele edenler, ehl-i Medîne'ye çirkince bir muâmele yapanlar, -ki çok olur Allah esirgesin bunlar- tuz suda nasıl erirse, o da öyle erir gider.” buyrulur.

Hâmil-i Kur'ân'lar da öyledir. Medine'de değildirler ama nerede olurlarsa olsunlar, o Medine'de dünyaya gelen İslâm dininin bayraktarıdır, onu dünyaya yayıyorlar. Onu dünyaya yayan o bahtiyara herkesinde hürmet etmesi lazım gelirken, ona ihanetlik etmek...

Allah hepimizi affetsin.

Bak ne geldi?

Şimdi o kitabın içerisinde, ki İmam Mâlik hazretleri hakkında o Pakistanlı alimin yazdığı eserde çok acı bir hadiseye rast geldim. İmam Mâlik, hepimiz hürmetle anarız kendisini. Medine'nin alimi, İmam Âzam ne ise o da odur. Onun *Muvattâ* ismin de bir de eseri vardır ki Buhârî ile denktir. Buhârî'den belki üstündür diyenler de olmuştur. Hadis hakkında yazılan ilk kitapta o kitapmış.

Bu zât yüz binlerce hadisi toplamış, *Muvattâ* denilen kitabını 16 defa basmış. Tabii her bastıkça tashihât yapmış, bir kısmını çıkarmış bir kısmını eklemiştir. Yani nüshalar hep birbirlerine muhalif, yani bir nüsha değil 16 nüsha. Her seferinde bir kısmını çıkarmış bir kısmını da bilgilerini de eklemiştir.

Böyle bir alim, onun zamanın hükümdarı olan zât, onu çekemeyenlerin hasetlerinden dolayı onun aleyhinde bazı sözler söylemişler. Bu [idareci] zât da onu dövmüş.

Yani ona el uzatabilmek kimin elinde?

İslâm adını taşıyan bir insan onu nasıl yapabilir?

O alim ki eşi bulunmaz. İmam Âzam'ın, Şafîi'nin, Hanbelî'nin, bir de bu İmam Mâlik hazretleri[nin mezhepleri var.]

Kendisi hem hâfız-ı Kur'ân, hem muhad-dis, hem de mezhep sahibi, mezhep imamı.

Bunu dövmek kimin elinden gelir?

Canavar olmalı ki bir insan, aslan gibi canavar, insanlıktan çıkmış bir mahluk, artık önüne geleni pençeliyor, meramına nâil olmak için önüne geleni hırpalıyor, öyle bir canavar yapar. Demek onun zamanın da böyle canavarlar yine mevcutmuş, ve o zavallıyı dövmüşler. Artık kollarını böyle kaldıramaz olmuş. O kadar dövmüşler ki kendisinde kollarını kaldıracak tâkat kalmamış.

Sonra Harun Reşîd, bakınız dikkat ediniz, Harun Reşîd duymuş bunu gelmiş, demiş; “Çağırayım ben onu, getirteyim sen ona bir kısas

yap. Nasıl seni dövdüyse sen de benim huzurumda onu öylece döv, intikamını ondan al.”

“*Hâşâ ve kellâ!* Bu bana vurdukça ben ona dua ediyordum, affını istiyordum Allah’tan. O bana vurdukça ben ona dua ediyor affını istiyordum Allah’tan. O zulmünün cezasını çekmesin istiyordum. Binâenaleyh şimdi ben onun yerine nasıl gidip de ona kisas yaparım? Katiyen yapamam!” demiş.

Allah affetsin cümlemizi.

Bak bundaki görüşe bak ötekinde ki görüşe bak. Birisi canavar tiynetli birisi de melek tiynetli.

Allah hepimizi affetsin.

Onun için bu gibi alimlerin huzurunda oturanlarla canavarların huzurunda oturanlar da bir olur mu ya?

حَامِلَاتٌ وَالِدَاتُ مُرْضِعَاتٌ رَحِيمَاتٌ بِأَوْلَادِهِنَّ
لَوْلَا مَا يَأْتِينَ إِلَىٰ أَزْوَاجِهِنَّ دَخَلَ مُصَلِّيَاتُهُنَّ الْجَنَّةَ

*Hâmilâtün vâlidâtün murdi’âtün
rahîmâtün bi-evlâdihinne, lev lâ mâ ye’tîne*

*ilâ ezvâcihinne dehale musalliyâtühünne'l-cennete.*¹³

Şimdi bu hanımlarımız hakkında buyrulmuş ki;

“Onlar bize yavrularımızı yetiştirirler, büyütürler karınlarında, hamile olurlar. Sonra annelik vazifelerini yaparlar, emzirirler, evlatlarına karşı çok rahimdirler, şefiktirler. Çok kıymetleri vardır. Ama bir huyları vardır ki bu huyları olmasa cennete buldukları yerle beraber girerler.”

Musallîleri, namazgâhları ile beraber cennete girerler.

Nedir o şeyleri?

Erkeklerine karşı biraz sabırsızdırlar.

O huyları olmasa, bu öteki [güzel] huylarından dolayı [cennete girerler.] Yani gördüklerini inkar ederler, sıkıntılara tahammülleri yoktur, acı sözler söylerler bir şeyler yaparlar, ondan dolayı bu faydalarını kaybederler. Yoksa onlar olmasa o namazgâhları ile beraber

¹³ İbn Mâce, "Nikâh", 62, r. 2013; Ahmed b. Hanbel, V, 257, r. 22219; Ma'mer, *el-Câmi'*, XI, 303, r. 20602; Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 191, r. 7331; Tayâlisî, *Müsned*, II, 449, r. 1222; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, XI, 153, r. 8325; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, VIII, 252, r. 7985; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 407, r. 45133; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VII, 131, r. 2013.

cennete giderler. Nasıl ki bu namazgâhlar bizi de cennete götürecektir inşallah, ki yarın, yukarıda bir hadis var;

جَهَنَّمَ تُحِيطُ بِالدُّنْيَا وَالْجَنَّةِ مِنْ وَرَائِهَا

Cehennemü tuhîtu bi'd-dünyâ ve'l-cennetü min verâihâ. “Cehennem bu dünyanın etrafını çevirmiştir, cennete onu geçmeden gidilmez.”

O cennetin köprüsü cehennemden üzerinden geçecek. Bu cehennemden geçerken camilerimiz de orada teşekkür edecek Cenâb-ı Hakk'ın şeysiyle, cemaatini de içine alıp o köprüden öyle geçirecek.

Allahu Teâlâ'nın inşallah fazl u keremi bol. Kusurlarımız varsa onlara her akşam yatmadan evvel tevbe istiğfar ederiz, o istiğfarlarımız dolayısıyla Cenâb-ı Hak bizi de bu camilerimizin içerisinde cehennemden yüzünü de göstermeden, öyle bir şimşek süratiyle köprünün üzerinden götürüp cennetine inşallah hepimizi idhal eder.

Lillahi-l-Fâtiha.

Mehmed Zahid KOTKU

Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak
ulaşmak için tıklayınız.

